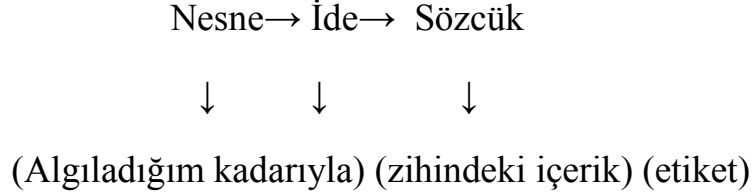

3.

İde (Kavram/Anlam) ile sözcük birer göstergedir demiştik. Gösterge, varolan nesnelere/şeyleri anlamada onların göstergesi olarak *ideleri*, idelerin etiketlenmiş hali olarak *sözcükleri* içine alan bir kavramdır. Bu ilişkiyi bir şema ile daha açık hale getirebiliriz:

Nesne, doğrudan doğruya, olduğu gibi deneyimlenmeye uygun değildir. Şöyle ki belirli bir özne, dış dünyadaki nesnelere onların temsilcisi olarak varolan ideler aracılığıyla bilir. Öznenin anlama yetisi bir nesneyi niteliği, niceliği, rengi, biçimi, sahip olduğu ya da olmadığı hacmi, zamanda görünümü türünden özellikleriyle bilir. Bu özellikler nesnenin kendinde olmayan, öznenin anlama yetisinde olan özellikleridir. Anlam yetisinde herhangi bir eksikliği olmayan tüm özneler nesnelere aynı biçimde bilir. Öznelerin nesnelere aynı biçimde biliyor olmaları, bunun nesnenin kendisinde bulunan özelliklerden dolayı olduğunu düşündürtebilir elbette. Ancak nesnelere ilgili olarak özneler arası kurulan aynılık nesneden değil, öznenin, onun diğer öznelerle paylaştığı insan doğasından kaynaklanır. Nesne, öznenin anlama yetisine verili olmasının ötesinde kimi nitelikleri kendinde taşıyor olabilir, ancak bu hiçbir zaman özne açısından bilinebilir olamaz. Özne, anlama yetisinin izin verdiği kadarıyla nesnelere algılar ve bilir. Örneğin, bir elmayı düşünelim: elmanın rengi, ağırlığı, şekli, tadı vb. gibi özelliklerini bilirim. Çünkü anlama yetisinde bu türden kategoriler vardır. Sahip olunan bu kategoriler dışında, elmanın bir özelliği varsa bile onu bilemem. Buna zihnimin sınırları izin vermez.

İde, o halde, zihnin meydana getirdiği bir nesnedir. Locke ideyi “*bir insanın düşünmesi sırasında, anlığın nesnesi olarak ortaya çıkan her şey*” (Locke 1992: 60) olarak tanımlar. Diğer bir deyişle ide, bir nesnenin zihnin izin verdiği sınırlar içinde tasarlanmış halidir. Bu tasarım sayesinde nesne, özne için bilinebilir olur. Dolayısıyla bir nesneyi bilmek demek, onun tasarımına sahip olmak demektir. Bu nedenle “*ideler edinmeyle algılamak aynı şeydir*” (Locke 1992: 89). Öznenin algıladığı bizzat nesnenin “kendisi” değil, idesidir. İde bu bakımdan dünyanın göstergesidir. Bu bakımdan özne, dış dünyayı doğrudan değil, onun temsilcisi olan ideler aracılığıyla kavrar.

Öznenin sahip olduğu idelerin başkalarının bilinebilmesi gereklidir. Aksi halde özneler iletişim kuramazlar. Bu noktada idelerin somut bir zeminde temsil edilmeleri için sözcüklere ihtiyaç vardır. Wittgenstein *Philosophical Investigations* adlı eserinde nesne-ide (anlam)-sözcük ilişkisiyle ilgili şunları söyler: “*her sözcüğün bir anlamı vardır ve bu anlam sözcükle doğrudan bağlıdır. Anlam, sözcüğün temsil ettiği nesnedir*” (Wittgenstein 1978: pr.I, s.2). Sözcükler, ideleri öznel zeminden nesnel zemine aktarır. Bu yolla da onları öznelerarası kılar, ama sadece öznelerarası kılmaz, bir öznenin düşünebilmesi; ayrıca öznelerin hem nesnelere birbirinden ayırması hem de kendisi ile başka nesnelere farkını bilmesi için de gereklidir.

“Seslenen ve işitilen bir şey olarak varlığa gelen sözcük, seslendiğinde ve işitildiğinde “araya girer”. Sözcük ilkin ve öncelikle “araya giren”dir: Ben ile dünya, ben ile sen (o) ve ben ile ben arasına girendir. Araya girmekle, sözcük bir aralık açar, arasına girdiği şeylere özdeşliklerini (ne ise o olmalarını) veren ayrımı meydana getirir. Ancak ayrımın olduğu yerde, ayrımına varma, ayırt etme, tanıma, anlama ve bilme mümkün olur. İnsan varlığı olarak “ben”im hakikatim, işte tam da bu araya giren’de bulunur. Sözcük benim varolanlara ve hemcinslerime olan açıklığımdır. Sözcüğü seslemekle, bir şeye ad vermiş olurum. Ad vermekle, kendimi ad verdiğim şeyden ayırmış olurum. Böylece ben ve adlandırdığım şeyin bir adını, onu benim dışıma koyan ve gösteren şeyi elde etmiş olurum. Bu ad, bu gösteren olmasaydı, o şey benim için görünür/anlaşılır olmazdı” (Altuğ 2008: 9-10).

O halde sözcükler hem öznelerin düşünebilmesi için (çünkü ideler henüz bir sözcükle imlenmediğinde düşünemeyiz bile) hem birbirleriyle iletişim kurmaları için hem de idelerin nesnel/somut hale gelmesi için gereklidir.

“...sözcüğün dolayım karakterinde içkin olan şey “gösterme”dir. Sözcük kendisini göstermekle (sözlü ve yazılı olarak mevcudiyete gelmekle), eş zamanlı olarak bir başka şeyi gösterir; aslında görünür olmayan bir şeyi gösterir” (Altuğ 2008: 10).